

LEVENSHERFST

Als Jezus niet als snotneus was gestorven

Cantatedienst, Serie Levensfasen

Afwisselend met Bach cantate 57: *Ich will den Kreuzstab gerne tragen*

1. ARIA

Zusjes en broertjes,

Een van de bijzondere kanten van de vergrijzing in onze kerken is dat je heel lang een jonkie blijft. Dertig jaar geleden was ik een jongere in de kerk, nu ben ik het vaak nog, al ben ik dan op weg naar de vijftig. Ik wil jullie, senioren in de meerderheid, dan ook deemoedig prijzen dat jullie willen luisteren naar zo'n snotneus.

Je kunt er om lachen, en gelukkig doet u dat ook. Maar stel nou dat ik meteen begonnen was met het thema van deze viering: dat ik iets zou gaan vertellen over de levensherfst? Zeg eens eerlijk, lieve seniore broeders en zusters: hadden niet sommigen van jullie gedacht: wat weet jij daar nou van? Snotneus? Hm?

Nu is het een beetje ongemakkelijk om van mezelf over te springen naar Jezus. Maar feit is wel dat hij *echt* een jongeman is gebleven. Volgens de overlevering werd hij maar een jaar of 33. Een leeftijd waarvan zelfs ik denk: wat weet jij er nou van?

Het is vandaag *Christus Koning*, het einde van het kerkelijk jaar. Volgende week begint alles weer met de advent, de tijd van verwachting. Nu vieren we de apotheose: Christus is koning. Van de geschiedenis, van het heelal. Van alle tijd en ruimte is hij koning. Hij, gestorven als een machteloze misdadiger. En, dus, als snotneus.

Ik vraag me wel eens af wat er gebeurd zou zijn als Jezus wel zijn levensherfst had mogen beleven. Stel nou dat hij, zoals bijvoorbeeld de Boeddha, een jaar of 80 had mogen worden en in vrede had mogen sterven, omringd door zijn leerlingen... Welke leer had hij dan achtergelaten? En wat hadden wij daaraan kunnen hebben, nu wij (ja, ook ik!) ouder worden?

In de cantate van Bach die we vandaag horen klinkt het: *Ich will den Kreuzstab gerne tragen*. Ik wil het kruis graag dragen. Het is een wonderlijk opgewekte tekst, gezien de gruwel van de kruisdood. Maar als je goed luistert naar de woorden, geschreven door Christoph Birkmann, een 18^e-eeuwse predikant in Neurenberg, [als je goed luistert] dan valt op dat het niet gaat over de verheerlijking van de marteldood. De cantate bezingt het dragen van het kruis als een *metafoor*. Het staat voor alle moeite en tranen die het leven ons soms kosten. Het staat voor de troost dat Jezus, *de mensenzoon*, zijn kruis droeg en *tegelijk* de barmhartigheid van God bleef belichamen.

Dat is troostrijk. Blijkbaar kan God ons aanraken *zelfs* – of *juist* – als we verwond zijn, een last dragen, de controle verliezen. Zo gaat deze cantate ook over ons. Over onze prachtige en tegelijk rafelige en soms pijnlijke levens.

Draag je kruis, wordt ons toegezongen, want God *zelf* heeft laten zien dat de onmacht erbij hoort, dat het op de een of andere vreemde manier omsloten wordt door Gods vrede. Dat is verfrissend, want maar al te vaak wordt Jezus voorgesteld niet als degene die ons de weg wijst, dwars door de dood heen, maar als degene die het klusje al geklaard heeft. Voor ons. Jezus als omweg, als *bypass*. Met zijn bloed heeft hij betaald voor onze zondigheid, wordt dan gezegd. De rekening is al voldaan.

Ik doe de theologie van het offer hiermee geen recht, maar het gaat me het effect ervan: veel christenen *aanbidden* Jezus Christus – in plaats van hem te volgen.

En dat snap ik best. Hem aanbidden is veel veiliger dan hem te volgen.

2 EN 3: RECITATIEF EN ARIA

Wil je Christus aanbidden of navolgen? Ik denk wel eens: die verdomde kruisdood is een veel te krachtig beeld. In marketingtermen is het niet te missen. De zoon Gods, stervend tussen boeven. De koning van de liefde, met zijn armen wijd gespreid, hangend tussen hemel en aarde.

Probeer dan nog maar eens subtielere betekenissen te communiceren.

Maar stel nou dat Jezus wel het plezier had mogen smaken dat Midas Dekkers noemt: dat hij zichzelf als oud mannetje had leren kennen. En stel nou dat wij nog steeds zijn leerlingen waren. Wat zou hij ons dan hebben nagelaten?

In Marcus en Mattheüs staat het verrukkelijk simpel: Jezus liet zich dopen door Johannes, ging de woestijn in en begon daarna het evangelie te verkondigen. *Eu-angèlion*, goed nieuws. En dat nieuws ging natuurlijk niet over hoe hij zou sterven. Dat nieuws was: bekeer je, want het Rijk van God is nabij. Dat is alles. Bekeer je, want het Rijk van God is nabij.

In onze tijd heeft het woord *bekeren* een moralistische toon. Maar in het Grieks staat er: *meta-noia*, wat zoiets betekent als: stijgt boven je geest uit. Of, minder letterlijk: ga anders kijken en denken, want dan ben je dicht bij het domein waar *God* heerst – en niet iets of iemand anders. (En jij al helemaal niet). Jezus onderwees dat anders kijken in woord en daad. En dat was aantrekkelijk én aanstootgevend én onbegrijpelijk.

Het was *aantrekkelijk* voor kleine en arme mensen. Want het goede nieuws aan hen was: jij bent kostbaar in de ogen van God, die je liefheeft zoals een papa zijn kind. En dat heeft niets te maken met wat jij maatschappelijk voorstelt.

Het was *aanstootgevend* voor grote en rijke mensen. Want het goede nieuws aan hen was: jij bent kostbaar in de ogen van God, die je liefheeft zoals een papa zijn kind. En dat heeft niets te maken met wat je maatschappelijk voorstelt...

En het was *ook onbegrijpelijk*, ook voor zijn leerlingen, die er voortdurend naast zaten, zelfs al trokken ze met hem op.

Je zou kunnen zeggen, in woorden van onze tijd, dat de boodschap van Jezus gaat over de kern van wie je bent, over je identiteit. Die is ten diepste *geschonken*, niet zelf gemaakt. Je *bent* al iemand, daar hoef je niets voor te doen. Sterker nog: als je denkt dat wie jij bent jouw verdienste is – dat je het 'gemaakt' hebt, dat je 'geslaagd' bent – dan zit je er faliekant naast.

En God weet dat we er vaak naast zitten.

Ga anders kijken, leerde Jezus. Bekeer je.

En wat zie je dan? Ja, dat het Rijk van God nabij is.

Dat had Jezus nog wel wat meer kunnen uitwerken, vind ik. Zijn leven is zo snel afgebroken. Wat zou het fijn zijn geweest als hij iets van de vruchten van zijn leven had mogen zien. Dat hij tevreden had kunnen constateren: ik heb mezelf helemaal kunnen geven.

O, wacht!

4 EN 5: RECITATIEF EN KORAAAL

Wat ga je zien als je je omkeert? Als je ziet dat jij *krijgt* wie je bent? Als je ziet dat jij *wordt* als je jezelf geeft? Wat betekent dan: het Rijk van God is nabij?

Laat ik het zo proberen te zeggen, voor zover dat ik [*neus ophalen*] er iets van begrijp: *het Rijk van God is nabij* betekent: er is maar één wereld en die is heilig. Er is niet een seculiere en een religieuze, niet een zondige en een zuivere, niet een stoffelijke en een geestelijke wereld.

Er is maar één wereld en die is heilig.

Alles is doordeesemd van God. Zelfs een stukje brood, alledaagser kan het niet, kan het allerheiligste zijn. Net zoals jouw en mijn rafelige bestaan. Kijk dan, kijk nou goed! En raak het aan, wees er *in communio* mee, in verbinding. Dat klinkt mooi, maar ik bedoel het niet zoet. Het is namelijk heel moeilijk. Want het betekent dat je *ook* in verbinding moet zijn met waar je van terugdeinst: een ongemakkelijke waarheid. Je pijnlijke gevoelens. Iemand die je veracht. Verval en dood, in jou en om jou.

In de lente of in de zomer van je leven kun je dat nog ontwijken. Of denken dat je het wel oplost. Maar in de herfst van je leven lukt dat niet meer. Want: er komt een tijd dat je energie minder wordt, je geliefde weggaat of nooit is gekomen, je kinderen het huis uit gaan of nooit zijn gekomen. Er komt een tijd dat je carrière stagneert of nooit blijkt te zijn begonnen. Er komt een tijd dat de krassen op je ziel gezien willen worden. Er komt een tijd dat een vriend ziek wordt en sterft.

Er komt een tijd dat je haar gaat wijken, dat lichaamsdelen gaan hangen, of dat steeds oudere leuke meisjes je aanspreken met 'meneer'. Dat laatste heb ik trouwens alleen van horen zeggen.

In de herfst verandert het licht en de kleur van het leven.

En je merkt dat *jij* blijft. Dat jij jezelf gegeven blijft worden, door alles heen.

Als je geluk hebt en wat geduld, en als we elkaar een beetje helpen, dan kun je intens genieten van de herfst van je leven. Misschien juist omdat je duidelijker ziet wat de ziel is van de dingen, ook al komen ze en gaan ze. Vandaag telt. Dit moment, hier, wij samen: het *telt*.

Je bent aanwezig.

Voor jongere mensen is dat trouwens weldadig: iemand ontmoeten die helemaal aanwezig is.

Ik denk wel eens dat Jezus al heel jong zo iemand was. Dat hij een van die zeldzame mensen was die zich al heel jong had omgekeerd – en daardoor Gods nabijheid zag. Hoe kon hij anders in zieke en uitgestoten mensen het gezicht van God zien? Hoe kon hij anders door de façade van de rijken heen kijken? Hoe kon hij anders door de dood gaan zonder iemand de schuld te geven?

Het is alsof Jezus, zo jong als hij was, alle seizoenen al in zich droeg. Lente, zomer, herfst én winter.

Want toen zijn leerlingen het niet snapt en zijn lot zichtbaar werd, ging hij ons voor.

Arjan Broers

We lezen:

Midas Dekkers, laatste bladzijde uit zijn boek *Vergankelijkheid*